

Plateral. Platerassa eiv. *Platerenc* [1436]. *Platerer. Plateret* [c. 1415, *Inv.* d'Anfós Magn.], derivat que ha penetrat fins al N. del Princ., si bé continua usat tant o més en el Migdia: a Tort. 'platet o platereta emprada per captar en les festes religioses': «les paneres de les casquetes van afonant-se, lo *plateret* s'ompli a caramull de generoses caritats», Vergés Paulí (*Es-purnes* v, 114).

De plat m.: *platell*; *platellet*, *Platerri. Platet. Plati-llo* castellanisme tolerable [1596] si és que encara hi ha cuineres o dames que es dignin fer-ne!

Aplatar derivat de l'adj. pan-romànic *PLATTUS*: «D'haver mudades / e remudades / quaranta dides, / lets infinides, / tant diferents: / pels mudaments / e consells varis, / tant voluntaris, / ella-l matà / e l'*aplatà* / dejús la terra»; «juheus, gentils, / los terrenals / e infernals, / endiablats, / tots, *aplatats*, / fets l'escabell / jus los peus d'ell»; *aplatar* i *aplatar-se* «ajupir-se», Belv., Lab.; «Iddò, pixa per sa finestra! —Així ho fe en Pere, però volgué sa mala sort que justament davall sa finestra encara hi havia sa jaia *aplatada*; i quan ella es sentigué aquell raig per damunt es cap i s'esquena, mirà per amunt...», JoCastelló, *Rond. Eiviss.*, 86; popular també en el Migjorn val.: «El Racó (de) Molonda és més *aplatat*» —?— «vull dir que fa més *vaguà*», Castell de Castells (1963). *Aplatament. Aplatujar*.

Plàtan '*Platanus orientalis*' [DTo. 1647 «*plātano: platanus*]: «Los alsaprens de ferro li tiran y rocosos, y / darrera 'ls esqueixos de serra, al enjega 'ls, / com rius al mar devallan, apuntalant los brassos / en *plātanos* sens branques, que 'ls feyan de parpals», *Ail.* vi, 52d (ed. 1878, reemplaçant *pins y abets* de 1867 i *lladoners* de 1877): pres del ll. *plātānus*, i aquest, del gr. *πλάτανος*, id.; s'aplicà secundàriament al bananer [Lab. 1840]; per a descendents populars del mateix nom, aplicats a arbres poc diferents, veg. BLADA.

En el sentit propi la term. àtona, poc comuna en català, s'alterà, en molts llocs del N. i E., en *zero*: *plátru* a Montnegre de StCeloni, 1931; *plátoru* a Torroella de Montgrí i altres llocs emp. (1958) i segurament tingué també aquesta forma alguna extensió en el Ross.; aquí, on se'n degué difondre aviat el creu, venint de França (per bé que allà ha predominat més tard la forma afrancesada *plātāns*), l'eliminació dialectal dels esdrúixols el canviaria en *plátéru*: des d'allà aquesta forma es propagà fins al més Alt Emp., on la vaig sentir a Vilanova de la Muga, i a Mallorca (per via de Sóller: on crec haver-la sentida), en tot cas a Alaró: on de lluny m'ensenyaren *as plátéros* de Son Forteza (1963). *Platanar* [Lab.]. *Platanada. Plataner. Platanàcies*. +*Aplatanat*: sembla que s'ha introduït el nom (i l'ésser, pobres de nosaltres) des del cast. antillà (DECH iv, 346a43); *aplatament*.

CPT.: *Platabanda* [1868, *SLitCosta*], del fr. *plate-bande* [1508], cpt. de *bande* 'llenca' amb l'adj. *plat, -te. Platacopa. Plataforma* [c. 1640, Fc. Barra, *DAg.*] del fr. *plateforme* id. [S. xv], com a terme de fortificació; en el sentit electoral, de l'anglès, on és aplicació metafòrica d'aquell. *Platallima* [1868, *SLitCos-*

ta]. *Plafó* [fi S. xviii], del fr. *plafond* id., cpt. de *plat* i *fond* 'fons': «ses parets foranes, ab *plafons* blaus», B. de Maldà (*Excurs.*, p. 3); *plafonar, -nat* [Labèrnia 1840]; +*plafoner* Fontserè, c. 1925, add. al *DOrt.* ['decorador o obrer de plafons']; *emplafonar* [diccionari Balari].

Plats-i-olles.

Formats amb el gr. *πλατύς* (supra): *platihelmit*, *platirostre* i altres en *plati-*.

¹ No es confirma (ni entre les variants fonètiques de l'*AlcM*) la forma *prat* que s'usaria a la Vila Joiosa, segons *BDLC* iv, 273: potser hi hagué confusió de cèdules amb l'Alguer. —² Eufemisme valencià: *plata* 'caca, merda'. A Alfàs un carrer freqüentat pels qui pateixen d'urgències porta el sobrenom popular de *Carrer de la Plata* (1963).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:

plat gran, *plat d'aiguamans*, *plat pla*, *plat fondo*, *plat pla*, *plat comú*, *plat xic*, *fregar els plats*, *plat girador*, *plat de la balança*, *plat trencau*, *plat adj.*, *piata de rallo/relló*, *plata* 'plat gran', 'planxa de metall', *plata de ferro*, *plata de plom*, *trobar-se en plata*, *plata* 'argent', *plata fina*, *plata* 'vaixela d'argent', *plataada*, *platalló*, *platat*, *platejar*, *platenat*, *plater* 'argenter', *plateria*, *plater* 'aplanat, descansat', *platera*, *platera*, *plateresc*, *platis*, *platalhada*, *platonà*, *plató*, *platussa*, *plati*, *platina*, *platinar*, *platinat*, *platinic*, *platinít*, *platinós*, *platinoid*, *platinífer*, *platiniridi*, *platino-*, *platea*, *plató*, *platonar*, *plateado*, *plateada*, *plateat*, *emplateat*, *emplantar*, *plàtera*, *platerada*, *plataada* (cf. supra), *plateral*, *platerassa*, *platerenc*, *platerer*, *plateret*, *platell*, *platellet*, *platerri*, *platet*, *platillo*, *aplatar*, *aplatar-se*, *aplatat*, *aplatament*, *aplatujar*, *plàtan*, *plàtero*, *plátru*, *plātana*, *platero*, *platanar*, *platanada*, *plataner*, *platanàcies*, *aplatanat*, *aplatanament*, *platabanda*, *platacopa*, *plataforma*, *platallima*, *plafó*, *plafonar*, *plafonat*, *plafoner*, *emplafonar*, *plats-i-olles*, *platihelmit*, *platirostre*, *plati-*, *prat* (n. 1), *plata* 'cagarada', *carrer de la Plata* (n. 2).

Plàtan, *platanàcies*, *platea*, *platejat*, *platell*, *platenat*, *plater*, *plàtera*, *platerada*, *platerenc*, *platerer*, *plateresc*, *plateret*, *plateria*, V. *plat* *Platerer*, V. *pla* *Platerro*, *platet*, V. *plat* *Platger*, V. *plàtja* *Plati-*, *plati*, V. *plat* *Plàtica*, *platicar*, V. *pràctic* *Platilla*, *platillo*, *platina*, *platinar*, *platinic*, *platinífer*, *platirostre*, *platis*, *platisada*, V. *plat*

⁵⁰ *PLATJA*, del llatí tardà *PLAGIA* id., i aquest, probablement, del gr. *πλάγια*, 'costats, flancs' (plural de *πλάγιος*, 'oblic', 'transversal'): d'aquí es va passar a 'vessant, faldar' i després 'costa marítima'. □ I.^a doc.: fi S. XIII.

⁵¹ Figura ja en un doc. mig llatí rossellonès, de 1283, «portabo de *plagia* de Caneto» (*InvLC*, § 342), en Desclot i en Jaume I: «que-l primer dia de maig fossen a Salou --- per passar a Maylorques --- e ac una partida del estol a Cambrils; e la major partida, on Nós érem, fo en lo port de Salou, e en la *plaja*, e-ls altres